

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

Самостійна робота

з навчальної дисципліни

Графіка

для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація.

Освітня програма «Образотворче мистецтво».

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Автор: доц. Прокопів П.М.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
№1 від “26” серпня 2021 р.

Івано-Франківськ – 2021 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Тематичний план самостійної роботи
5. Питання для самоконтролю
6. Оцінювання результатів самостійної роботи
7. Рекомендована література

1. Вступ

Навчальний курс «Графіка» – невід’ємна частина підготовки студентів освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» в освоєнні графічної грамоти і має значний освітньо-виховний вплив на формування художнього смаку і становлення особистості вчителя образотворчого мистецтва, розвиток його творчих здібностей до художньої та педагогічної діяльності.

Мета курсу - навчити студента практично володіти графічними техніками авторського друку, виробити знання, навички й уміння, які сприятимуть самостійному виконанню завдань у графічних техніках, навчити користуватися зображальними і виражальними засобами графіки; професійно підготувати фахівця з високим рівнем художньої майстерності щодо самостійного творчого вирішення завдань художньої і педагогічної діяльності.

Тематика програмових завдань підібрана за педагогічним принципом, від простого до складного і складає цілісну систему, спрямовану на послідовне становлення професійних знань, вмінь, виховання активних творчих якостей педагога-художника. Кожне професійне завдання слід вирішувати не лише у певній тематичній роботі, але і у всіх наступних творах у відповідному розвитку мистецького задуму. Програмові завдання спрямовані на формування і розвиток композиційно-творчого мислення, виявлення художнього образу, концентрацію ідеї, синтез та організацію задуму у полі формату.

2. Пояснювальна записка

Програма курсу з графіки складається з лекційного курсу, необхідного обсягу практичних аудиторних занять і завдань для самостійної роботи.

Програма складається із 3 змістових модулів:

- 1) Графічні техніки високого друку;
- 2) Графічні техніки глибокого друку;
- 3) Особливості графічних технік глибокого друку.

Кожен модуль вміщує матеріал з основи графічних технік, історії розвитку окремих видів друкованої графіки і методичні рекомендації для художньо-педагогічної діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни «Графіка» здійснюється впродовж трьох семестрів (540 год.), з них:

лекцій – 6 год.;

практичних аудиторних – 174 год.;

самостійних – 360 год.

Кожний семестр закінчується кафедральним оглядом робіт та підсумковою оцінкою.

Формою контролю є залік та екзамен.

Тематика програмових завдань підібрана за педагогічним принципом, від простого до складного і складає цілісну систему, спрямовану на послідовне становлення професійних знань, вмінь, виховання активних творчих якостей педагога-художника. Кожне професійне завдання слід вирішувати не лише у певній тематичній роботі, але і у всіх наступних творах у відповідному розвитку мистецького задуму. Програмові завдання спрямовані на формування і розвиток композиційно-творчого мислення, виявлення художнього образу, концентрацію ідеї, синтез та організацію задуму у полі формату.

Завдання для самостійної роботи є складовою частиною практичних завдань.

Вимоги до якості засвоєння навчального курсу

Студенти повинні знати та вміти:

Змістовий модуль I.

- закомпонувати зображення, вибрати необхідний формат;
- побудувати зображення враховуючи форму і пропорції предметів, їх співвідношення у просторі, використовуючи за основу твору натурні замальовки;
- особливості графічних технік обрізної та торцевої гравюри;
- володіти техніко-технологічними процесами створення гравюри на дереві, матеріалами та інструментами;
- підготувати основу для гравюри;
- передавати на зображальній площині об'ємні, просторові і матеріальні якості предмета;
- вести роботу послідовно: від простого до складного, від великої форми до деталей;
- мислити образно, площинно, створювати композицію, користуючись засобами виразності графіки – крапкою, штрихом, плямою;
- застосовувати метод роботи відношеннями;

- техніку роботи графічними матеріалами;
- графічні техніки високого друку та їх виражальні засоби;
- підготувати «дошку» для гравірування;
- гравірувати чорні і білі штрихи, володіти розтяжкою тону та фактури;

Змістовий модуль II.

- графічні техніки глибокого друку;
- стилізувати пейзаж та портрет людини за допомогою плями; створювати структуру композиції за допомогою чорної, білої та сірої плям;
- знаходити оптимальне структурно-пластичне вирішення композиції;
- виявляти головне і другорядне в зображенні і підпорядковувати одне одному;
- передавати характер предмета, його матеріальність;

Змістовий модуль III.

- виявити образну цілісність та єдність мотиву через техніку глибокого друку;
- володіти техніко-технологічними процесами створення гравюри на металі, матеріалами та інструментами;
- підготувати основу для гравюри.

Графіка — різновид мистецтва, назва якого походить від грецького слова, що в перекладі означає «пишу, дряпаю, малюю». Графіку можна вважати основою всіх образотворчих мистецтв, адже основним засобом створення художнього образу у графіці виступає найпростіший для людини спосіб відтворення побаченого — лінія, штрих, які творять контур предмету або фігури.

Класифікація графіки за способом утворення: унікальна, друкована.

Класифікація та особливості видів графіки за способом застосування: станкова, прикладна, репродукційна.

Класифікація та особливості видів графіки за призначенням: допоміжна, оригінальна.

Топологічний склад та структура графічного зображення: станкова, прикладна та агітаційна графіка.

Класифікація за способом відтворення та видом друку: плоский друк, високий друк, глибокий друк.

Художньо-виражальна та зображальна

системи графічної мови: пляма, лінія, штрих, контраст,нюанс, тон, силует, ритм, акцент, пластичність, декоративність, фактура, текстура тощо.

3. Структура самостійної роботи

1 курс , I семестр	
Модуль I Графічні техніки високого друку.	
Тема №1. Лекція. Графічні техніки високого друку. Ксилографія, лінорит, гравюра на картоні, гравюра на сучасних матеріалах, цинкографія. Особливості техніки лінориту (чорно-біла, тональна, кольорова). Виразальні та зображальні засоби лінориту. Матеріали та інструменти вказаних технік.	6
Тема №2. Практична робота. Силуетне зображення голови людини.	94
Тема №3. Практична робота. Портрет однокурсника або близької людини.	80
Всього за 1 курс I семестр	180
1 курс II семестр	
Модуль II графічне вирішення фігури людини.	
Тема №4. Лекція. Графічні техніки високого друку. Різцева гравюра на металі. Офорт. Класичний штриховий офорт. Історія виникнення і розвитку різцевої гравюри й офорта. Зображальні й виразальні засоби і можливості різцевої гравюри та штрихового офорта. Матеріали й інструменти вказаних технік. Твори українських та зарубіжних художників-офортистів.	10
Тема №5. Практична робота. Композиція портрета людини з руками в середовищі з атрибутами її професійної діяльності	40
Тема № 6. Практична робота. Двофігурна композиція «Він і Вона».	40
Всього за 1 курс II семестр	90
2 курс I семестр	
Модуль III. Графічна композиція.	
Тема №1. Лекція. Особливості графічних технік глибокого друку. Акваінта. Суха голка. Резерваж. М'який лак. Меццо-тинто. Матеріали та інструменти, обладнання майстерні та робочого місця офортиста. Офортний верстат. Правила техніки безпеки під час виконання роботи.	10
Тема№2. Практична робота. Творча робота на довільну тему у вибраній студентом графічній техніці виконання.	80
Всього за 2 курс I семестр	90
Всього	360

4. Тематичний план самостійної роботи

1 курс , I семестр

Модуль I Графічні техніки високого друку.

Тема №1. Графічні техніки високого друку. Ксилографія, лінорит, гравюра на картоні, гравюра на сучасних матеріалах, цинкографія. Особливості техніки лінориту (чорно-біла, тональна, кольорова). Виразальні та зображальні засоби лінориту. Матеріали та інструменти вказаних технік.

Завдання

1. Опрацювати рекомендовану літературу.

Тема №2. Силуетне зображення голови людини.

Завдання

1. Підготувати «дошки» (вирівняти, пошліфувати, зняти фасети, відполірувати) для виконання завдання 1.1
- 2 Виконати натурні замальовки портрета людини до завдання 1.1.
3. Робота з ескізами.
4. Робота з картоном.

Тема №3. Портрет однокурсника або близької людини.

Завдання

1. Підготувати «дошки» (вирівняти, пошліфувати, зняти фасети, відполірувати) для виконання завдання 1.2.
2. Виконати натурні замальовки портрета однокурсника або близької людини з метою виконання завдання 1.2.
3. Опрацювання вибраного ескізу.
4. Робота над картоном.

1 курс II семестр

Модуль II Графічне вирішення фігури людини.

Тема №1. Лекція. Графічні техніки високого друку. Різдева гравюра на металі. Офорт. Класичний штриховий офорт. Історія виникнення і розвитку різцевої гравюри й офорта. Зображальні й виразальні засоби і можливості різцевої гравюри та штрихового офорта. Матеріали й інструменти вказаних технік. Твори українських та зарубіжних художників-офортистів.

1. Опрацювати рекомендовану літературу.

2. Виготовлення шкали травлення. Грунти. Гравірування, травлення та друк.

Тема №2. Композиція портрета людини з руками в середовищі з атрибутами її професійної діяльності.

Завдання

1. Виконати натурні замальовки портрета однокурсника з метою створення композиції портрета для виконання завдання
2. Виконання ескізів.
3. Робота над картоном.
4. Підготовка основи.

Тема № 3. Двофігурна композиція «Він і Вона».

Завдання

1. Виконати натурні замальовки портрета однокурсника з метою створення композиції портрета для виконання завдання
2. Виконання ескізів.
3. Робота над картоном.
4. Підготовка основи.

2 курс I семестр

Модуль III. Графічна композиція.

Тема №1. Особливості графічних технік глибокого друку. Аква tinta. Суха голка. Резерваж. М'який лак. Меццо-тинто. Матеріали та інструменти, обладнання майстерні та робочого місця офортиста. Офортний верстат. Правила техніки безпеки під час виконання роботи.

Завдання

1. Опрацювати рекомендовану літературу.

Тема №2. Творча робота на довільну тему у вибраній студентом графічній техніці виконання.

1. Підготувати «дошку» (вирівняти, пошліфувати, зняти фасети, відполірувати) для виконання завдання.
2. Виконання ескізів.
3. Опрацювання вибраного ескізу.
4. Робота над картоном.

5. Питання для самоконтролю

- 1.Різновиди естампа високого друку;
- 2.Переваги гравірування на пластику і інших новітніх матеріалах;
- 3.Які інструменти використовуються для гравірування на пластмасах;
- 4.Переваги гравюри на лінолеумі;
- 5.Етапи створення графічного твору на лінолеумі;
- 6.Графічні техніки глибокого друку;
- 7.Історія виникнення офорта;
- 8.Видаїні офортисти і їхні неперевершені твори;
- 10.Українські художники-графіки, що працювали в техніці офорту;
- 11.Основні матеріали, інструменти та устаткування офортиста;
- 12.Які металеві пластини можуть бути використані як офортні дошки;
13. Як підготувати офортну дошку для офорта;
- 14 Назвати рецепти твердого і м'якого офортного таку;
- 15.Які є правильні розчини;
16. Способи травлення офортної дошки;
17. Офортні фарби і друк.

6. Оцінювання результатів самостійної роботи.

Контроль самостійної роботи відбувається під час практичних занять в ході виконання практичної роботи та на підсумкових кафедральних оглядах.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за теми самостійної роботи 1 курс 1 семестр			Загальна сума балів
T1	T2	T3	
	10	15	25

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за теми самостійної роботи 1 курс 2 семестр			Загальна сума балів
T1	T2	T3	
	25	25	50

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за теми самостійної роботи 2 курс 1 семестр		Загальна сума балів
T1	T2	
	25	25

7. Рекомендована література

1. Белецкий П.А. Георгий Иванович Нарбут / П.А. Белецкий. – Л.:Искусство, 1985. – 238 с.
2. Белічко Ю. Георгій В'ячеславович Якутович / Ю.Белічко. – К.:Мистецтво, 1968. – 87 с.
3. Боголюбський Н.Я.Техніка офорта/Н.Я. Боголюбський, А.В. Чебикін. – К.:Вища школа, 1978. – 140 с.
4. Владич Л. Василь Касіян/Л.Владич. – К.:Мистецтво, 1977. – 247с.
5. В'юник А.О. Екслібриси українських художників / А.О.В'юник. - К.: Мистецтво, 1977. – 247 с.
6. В'юник А.О. Українська графіка ХІ – початку ХХ ст/ А.О.В'юник.– К.:Мистецтво, 1994. – 328 с.
7. Дорош А.Ю., Костюк С.П., Крушельницька Л.І. Іван Крушельницькій. Графіка: Альбом – каталог. – Львів, 2004. – 43 с.
8. Еренбург И.Г., Алпатов М.В. Графика Пикассо / И.Г.Еренбург, М.В. Алпатов. – М.:Искусство, 1968. – 186 с.
9. Жолтовський П.М. Малюнки Києво - Лаврської іконописної майстерні/ П.М. Жолтовський. – К.:Наукова думка, 1982. – 287с.
10. Журов А.П.Гравюра на дереве /А.П. Журов, Е.М. Третьякова. - М.: Изобразительное Искусство, 1986. – 160 с.
11. Звонцов В.М.Офорт/В.М. Звонцов, В.И. Шистко. - М.: Искусство, 1971. – 184 с.
12. Ковтун Е.Ф. Что такое эстамп/ Е.Ф. Ковтун. - Л.:Художник РСФСР, 1963. – 95 с.
13. Кункіна Р.З., Сергій Конончук. Графіка / Р.З. Кункіна, Н.П.Францева. – К.:Мистецтво, 1988. – 104 с.
14. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття / О.Лагутенко.– К.:Грані-Т, 2006, - 240 с.
15. Логвин. Г.Н. З глибин. Гравюри українських стародруків ХVІ – ХVІІІст/Г.Н. Логвин. – К.:Дніпро, 1990. – 707 с.
16. Минаев Е.Н. Екслібрис/ Е.Н. Минаев, С.П. Фортинский. – М.:Книга, 1970. – 239 с.
17. Очерки о истории и технике гравюры. – М.:Изобразительное искусство, 1987. – 688 с.
18. Степовик Д.В. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво бароко/ Д.В. Степовик. – К.:Наукова думка, 1986. – 235 с.
19. Степовик Д.В. Українська графіка ХVІ – ХVІІІ століть/ Д.В. Степовик. – К.:Наукова думка. 1982. – 331 с.

20. Суворов П.И. Искусство литографии/ П.И. Суворов. – М.:Искусство, 1964. – 342 с.
21. Турченко Ю.Я. Український естамп/Ю.Я. Турченко. – К.:Наукова думка, 1964. – 235 с.
22. Турова В.В. Что такое гравюра / В.В. Турова В.В. – М.:Изобразительное искусство, 1986. – 160 с.
23. Хвостенко В.Є. Техніки авторського друку / В.Є. Хвостенко.- Харків:Колорит, 2004. – 82 с.
24. Шпак О. Д. Українська народна гравюра XVII-XIX століть / Оксана Дмитрівна Шпак. – Львів: Національна академія наук України. Інститут народознавства., 2006. – 224 с.
25. Ямщиков С.В. Новые открытия советских реставраторов. Японская гравюра/С.В. Ямщиков – М.: Советский художник, 1979. – 144 с.
26. Яців Р.М. Львівська графіка/Р.М. Яців. – К.:Наукова думка, 1992. – 119 с.